

## POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

**Typ posudku:** vedoucí práce

**Autor/ka práce:** Tereza Vavřinová

**Název práce:** Voliči a nevoliči v České republice

**Vedoucí práce:** Lukáš Linek

**Oponent/tka:** Jan Hendl

**Navržené hodnocení:** výborně

**Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.**

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Diplomová práce Terezy Vavřinové má jasně definovaný cíl. Jejím cílem je zkoumat volební účast pomocí tří kategorií volebního chování: pravidelné účasti, nepravidelné účasti a pravidelné neúčasti. Práce představuje základní teorie volební účasti, které vysvětlují volební účast na individuální úrovni a které využívají klasické rozlišení voličů a nevoličů, a diskutuje jejich výhody a nevýhody. Následně představuje přístup, který zkoumá volební účast v perspektivě více voleb a který dokáže odlišit pravidelnou ne/účast od nepravidelné.

Autorka se snaží teoreticky zdůvodnit využití této perspektivy, i když musím přiznat, že v této části je nejméně přesvědčivá. Hlavním teoretickým argumentem je teorie habituálního hlasování (jedinec se postupně učí ne/hlasovat a ustavuje si zvyk). Bohužel, tato teorie s výjimkou efektu věku nedokáže specifikovat vztahy dalších proměnných k volební účasti. Další hypotézy ohledně odlišného efektu motivace a mobilizace bohužel nelze s průřezovými daty zkoumat a autorka v tomto směru ani nepředkládá specifické hypotézy. Autorka tak ve svém analytickém přístupu vlastně kopíruje klasické studie determinant volební účasti s tím rozdílem, že namísto binarity ne/účast zkoumá tři kategorie (pravidelná účast, nepravidelná účast a pravidelná neúčast).

Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že autorčino rozhodnutí pro neklasickou operacionalizaci závislé proměnné v podobě tří-kategoriální proměnné měřící něco na způsob „tendence k volební účasti“ je systematicky zdůvodněno empirickou analýzou, která předchází samotné analýze determinant volební účasti. V ní autorka ukazuje, že časové zařazení rozhodnutí o ne/účasti je systematicky odlišné pro všechny tři kategorie. Stejně tak se tyto skupiny odlišují z hlediska zdůvodňování vlastní ne/účasti.

Slabší teoretické zdůvodnění pro použití neklasické operacionalizace závislé proměnné je ale nutné interpretovat v kontextu ostatních akademických studií volební účasti. Existuje velmi málo studií, které na tento způsob operacionalizace přistupují. Existuje navíc ještě méně studií, které předkládají alespoň nějaké teoretické zdůvodnění ohledně očekávaných vztahů a mechanismů vysvětlení volební účasti. V tomto kontextu je práce inovativní a je součástí hledání nových způsobů při zkoumání volební účasti. Klasické paradigma zkoumání volební účasti pomocí průřezových studií se totiž již vyčerpalo a obor hledá přístupy, jak pokračovat dále.

Práce je strukturována poměrně jasně: úvod – teorie – odůvodnění neklasického přístupu ke zkoumání volební účasti – metoda – analýza – závěr.

Autorku musím pochválit za předposlední část (Diskuze nad výsledky analýz). Tereza zde nejen shrnuje své analýzy, ale diskutuje obtíže těchto analýz a z nich vyplývajících interpretací (se

zdravou skepsí k průřezovým datům) a zasazuje výsledky svých analýz do teorie volební účasti, kterou představila v úvodních kapitolách. Tato část má přibližně devět stran a zabírá přibližně 15 procent celé diplomové práce. Výrazně se tak odlišuje od běžných diplomových prací, kdy si studenti vystačí s třístránkovým shrnutím a závěrem. Rozsah diskuze zjištění je chvályhodný.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka se dobře orientuje v původní literatuře ohledně volební účasti. Její výhodou je, že vedle anglicky psané literatury pracuje i s francouzsky psanou literaturou. Práce reflektuje řadu aktuálních studií volební účasti.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Kvalita dat je zřejmá, neboť autorka analyzuje povolební výzkum, který provedlo CVVM Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. (tzv. Česká volební studie 2010).

Autorka využívá statistickou analýzu dat. Operacionalizace proměnných je standardní a logická. Autorka pečlivě zdůvodňuje způsob, jakým operacionalizuje volební účast a neúčast ve volbách v roce 2006 a 2010. Tyto informace jsou totiž založené na výpovědích respondentů z období krátce po volbách v roce 2010. Datový soubor tak nutně nadhodnocuje volební účast v roce 2010 a zároveň podhodnocuje volební účast v roce 2006. Diplomová práce bohužel neobsahuje informaci o tom, jak autorka konstruovala proměnnou stranická identifikace.

Použité statistické analýzy jsou v pořádku. Autorka nezdůvodňuje, proč používá při vícečetné analýze tříkategorální závislé proměnné sérii binárních logistických modelů namísto jednoho multinomiálního regresního modelu. Tato autorčina strategie ale nepředstavuje závažný problém pro analýzu. Při prezentaci regresních modelů autorka nereflktuje skutečnost, že jednotlivé modely se odlišují v počtu případů, které vstupují do analýzy. Tento problém se týká především modelů, které buď zahrnují, nebo zahrnují proměnnou příjem domácnosti. Počty případů v jednotlivých modelech se odlišují v řádu desítek procent případů. Oprávněně lze argumentovat, že vyloučení případů, u nichž není známa informace o příjmu domácnosti, může ovlivnit vztahy mezi proměnnými. V tomto případě stačilo provést všechny modely na stejném počtu případů, resp. alespoň informovat v poznámce pod čarou o tom, zda tato procedura vede k odlišným výsledkům.

Interpretace analýz je v pořádku. Autorka pouze na některých místech nepřesně používá pojem interakce (strany 57 a 63).

Autorka využívá při analýze dat váhy. Jejich konstrukce je popsána v příloze a jejich cílem je, aby informace o volební účasti a podpoře jednotlivých stran v datovém souboru odpovídala skutečné účasti a podpoře stran.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Argumentace je založena na relativně pečlivé analýze dat. Autorka navíc přistupuje ke svým zjištěním se zdravou skepsí ohledně toho, co mohou průřezová data z dotazníkových šetření říci o kauzálních mechanismech, jež vedou k volební ne/účasti.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano. Autorka pečlivě odlišila zjištění předchozích výzkumů volební účasti od svých analýz, interpretací a závěrů.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Práce je napsána srozumitelně a podle formálních náležitostí. Bohužel, autorka v řadě případů neodkazuje na tabulky a grafy. Čtenář pak musí „hledat“ tabulky a grafy s informacemi, které autorka interpretuje. Tabulky a grafy zároveň neobsahují poznámky, které by vysvětlovaly způsob výpočtu (typicky tabulka 3 a 4); tyto poznámky jsou umístěny do textu.

Lepší znalost interpunkce by nebyla od věci.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Autorka se rozhodla pro srovnávání tří kategorií volebního chování (pravidelní voliči, nepravidelní voliči, nevoliči) pomocí série logistických regresních modelů a postupného srovnávání regresních koeficientů. Proč nepoužila multinomiální logistickou regresi? Byly by výsledky odlišné při jejím použití?

Graf 7 na straně 46 naznačuje interakci vzdělání a individuálního odcizení při vysvětlení volební účasti. Proč autorka nepřistoupila k analýze interakčních efektů obou proměnných?

Celkové hodnocení práce:

Diplomovou práci Terezy Vavřínové doporučuji k obhajobě s hodnocením výborný.

Datum: 18.6.2013

Podpis: